

دبیر خانه شورای عالی حوزه علمیه خراسان

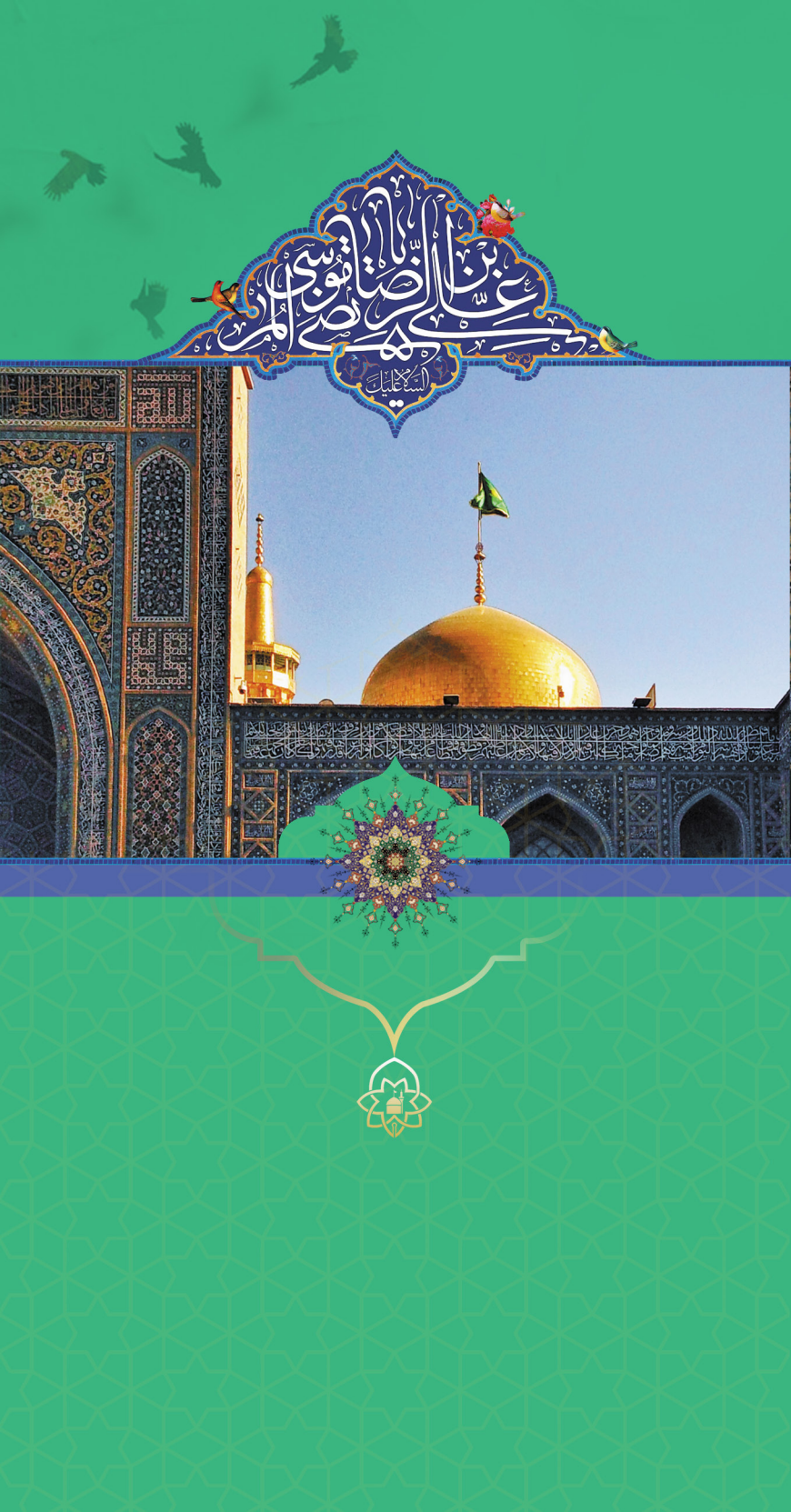
آیین نامه

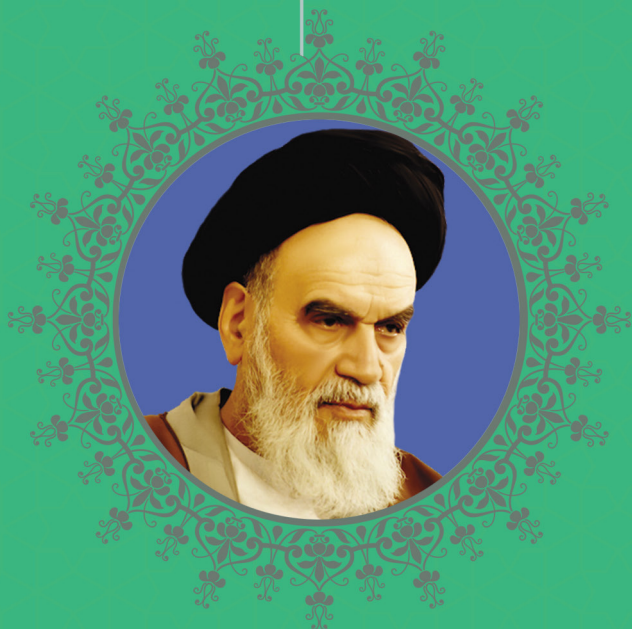
کرسی های نظریه پردازی حوزه علمیه خراسان

کمیسیون تخصصی پژوهش شورای عالی حوزه علمیه خراسان

امام خمینی رحمت الله علیه:

حوزه‌ها و روحانیت باید نبض تفکر و نیاز آینده
جامعه را همیشه در دست خود داشته باشند و همواره
چند قدم جلوتر از حوادث، مہیای عکس‌العمل
مناسب باشند.

صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۲۷۳

مقام معظم رهبری مدظله العالی:

کرسی‌های مناظره و مباحثه، پیمان نهضت آزادی فکری و آزاداندیشی را در حوزه عرف کنید. باید تولید نظریه و فکر تبدیل به یک ارزش عمومی در حوزه و دانشگاه شود، در قلمروهای گوناگون عقل نظری و عملی، از نظریه‌سازان تقدیر به عمل آید و به نوآوران جایزه داده شود و سخنانشان شنیده شود تا دیگران نیز به خلاقیت و اجتهاد تشویق شوند.

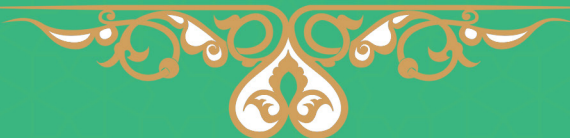
مشخصات سند	تنظیم و ویرایش	دریافت کنندگان سند
۱. تاریخ تنظیم و ویرایش: ۱۳۹۵-۹۶ ۲. تاریخ تصویب: ۱۳۹۶/۰۶/۲۲ ۳. تاریخ ابلاغ: ۱۳۹۶/۰۹/۰۱ ۴. شماره مصوبه و سند: ۱۳۸/۵۸۶۸۷۹	۱. تنظیم، دفتر طرح و برنامه دبیرخانه شورای عالی حوزه علمیه خراسان؛ ۲. ویرایش: کمیسیون تخصصی پژوهش شورای عالی حوزه علمیه خراسان.	۱. مدیر حوزه علمیه خراسان؛ ۲. معاونت پژوهشی حوزه علمیه خراسان؛ ۳. سایر معاونت‌ها و دفاتر حوزه علمیه خراسان؛ ۴. مدیران استانی خراسان شمالی و جنوبی؛ ۵. مراکز، مدارس تخصصی و مؤسسات پژوهشی حوزه علمیه خراسان؛ ۶. دبیرخانه شورای عالی حوزه‌های علمیه (قم)؛ ۷. هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.

تأییدکنندگان سند

این آیین‌نامه در جلسه چهل و هشتم شورای عالی حوزه علمیه خراسان در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۲ به تصویب رسید.

محمدباقر فرزانه
دبیر شورای عالی حوزه علمیه خراسان

امضاء و تاریخ

فهرست

۷	پیشگفتار
۹	مقدمه
۱۱	فصل اول: تعاریف و کلیات
۱۱	تعاریف
۱۲	اهداف
۱۴	فصل دوم: ساختار و وظایف
۱۴	ترکیب و وظایف هیأت مرکزی
۱۵	دبیرخانه هیأت مرکزی
۱۶	ضوابط عمومی کرسی‌ها
۱۸	شرایط و وظایف مجری
۱۸	شرایط و وظایف داور
۱۹	سایر موارد

پیشگفتار

امیرالمؤمنین؛ علی علیه السلام: «أَوْصِيَكُمْ بِجَمِيعِ وَلَيِّ وَأَهْلِي وَمَنْ بَلَغَهُ كِتَابِي بِتَقْوَى اللَّهِ وَنُظْمِ أَمْرِكُمْ؛ شما را و همه خانواده و فرزندانم و هر کس را که نوشته من به او می‌رسد، به تقوای الهی و نظم در کارهایتان سفارش می‌کنم»^۱.

آیین‌نامه‌ها، نقش ویژه‌ای در درستی تصمیم‌گیری بر مدار قانون، جلوگیری از هرج‌ومرج در فرآیندهای اجرایی و سامان‌پذیری و آراستگی نتایج حاصل از اقدامات یک سازمان ایفا می‌کنند. آیین‌نامه‌ها که توسط هر سازمان و نهادی اعم از عمومی یا خصوصی به‌منظور تنظیم امور خود تهیه و تدوین می‌شود^۲، به مجموعه مقرراتی اطلاق می‌شود که مقامات صلاحیت‌دار وضع نموده و در معرض اجرا می‌گذارند؛ ممکن است هدف آن تسهیل اجرا و تشریح قانونی از قوانین موضوعه باشد یا در مواردی باشد که اساساً قانونی وضع نشده است»^۳.

۱. نهج البلاغه، فیض، نامه ۴۷، ص ۹۷۷.

۲. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، دانشنامه حقوقی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۵، ج ۲.

۳. همان.

دبیرخانه شورای عالی حوزه علمیه خراسان، به منظور تسهیل دستیابی همه ذی‌نفعان حوزوی به سیاست‌ها، قوانین و آیین‌نامه‌های مصوب (شورای برنامه‌ریزی و شورای عالی)، اقدام به انتشار آن‌ها نموده است. امید است این امر موجب تقویت قانونمندی و قانون‌مداری، هماهنگی بیشتر بخش‌های مختلف حوزه، پیشگیری از بروز اشتباهات و سوء تفاهم در رسیدگی به مراجعات طلاب و انجام صحیح فعالیت‌ها و برنامه‌های حوزه علمیه خراسان باشد.

آیین‌نامه پیش رو با عنوان «آیین‌نامه برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی حوزه علمیه خراسان» پس از طی فرایند بررسی کارشناسی در کارگروه و کمیسیون تخصصی پژوهش به تصویب شورای عالی حوزه علمیه خراسان رسیده است.

بدیهی است مطالعه و بررسی این آیین‌نامه‌ها و اظهار نظر درباره نقاط قوت و ضعف و برطرف کردن نواقص آن، موجب ظهور و دستیابی به بهترین ضوابط، مقررات و آیین‌نامه‌ها در حوزه علمیه خراسان خواهد شد.

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ
بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ. (نحل/۱۲۵)

تقویت و نهادینه‌سازی فضای عقلایی،
چندصدایی و استماع آزاد سخن و اتباع بهترین آن و
نیز لزوم آزادی اندیشه و بیان، از آموزه‌های دین مبین
اسلام و نیز از سنت‌های حوزه‌های علمیه محسوب
می‌شود. ایجاد فرهنگ تضارب آراء و تعامل علمی
در عین اجتناب از مرء و جدال باطل و جلوگیری
از ابتلای محیط‌های حوزوی به سطحی‌نگری و
سوداهای گروهی از منویات رهبر معظم آزاداندیش و
فرزانه انقلاب اسلامی است.

در راستای اجرای منویات و تأکیده‌های مکرر رهبر معظم انقلاب اسلامی ^{مدظله‌العالی} در خصوص ضرورت راه‌اندازی کرسی‌های نظریه‌پردازی، آزاداندیشی، نقد و مناظره^۱ و به‌منظور انجام مأموریت رهبر معظم انقلاب در حکم انتصاب اعضای شورای عالی حوزه علمیه خراسان^۲ و سایر اسناد بالادستی در نظام جمهوری اسلامی،^۳ آیین‌نامه برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی، در حوزه علمیه خراسان در کمیسیون تخصصی پژوهش شورای عالی حوزه علمیه خراسان تدوین می‌باشد.^۴

۱. بیانات معظم‌له در دیدار با جمعی از نخبگان علمی کشور در تاریخ ۱۳۸۸/۰۸/۰۶:

✓ کرسی‌های مباحثه و مناظره و همان نهضت آزاد فکری و آزاداندیشی را در حوزه عرف کنید.

✓ باید تولید نظریه و فکر تبدیل به یک ارزش عمومی در حوزه و دانشگاه شود و در قلمروهای گوناگون عقل‌نظری و عملی، از نظریه‌سازان، تقدیر به‌عمل آید و به نوآوران جایزه داده شود و سخنانشان شنیده شود تا دیگران نیز به خلاقیت و اجتهاد تشویق شوند. باید ایده‌ها در چارچوب منطق و اخلاق و در جهت رشد اسلامی با یکدیگر رقابت کنند و مضاف دهند تا جهان اسلام اعاده هویت و عزت کند و ملت ایران به رتبه‌ای جهانی که استحقاق آن را دارد بار دیگر دست یابد.

✓ چرا این کرسی‌های آزاداندیشی در قم تشکیل نمی‌شود؟ چه اشکالی دارد؟ حوزه‌های علمیه ما، همیشه مرکز و مهد آزاداندیشی علمی بوده و هنوز که هنوز است، ما افتخار می‌کنیم و نظیرش را ندارم.

۲. حکم معظم‌له در ۱۸ اسفند ماه ۱۳۹۴.

۳. مصوب جلسه‌های ۵۳۱، ۵۳۲ و ۵۳۳، در تاریخ ۱۳۸۲/۱۰/۰۹، ۱۳۸۲/۱۰/۳۰ و ۱۳۸۲/۱۱/۱۷، و جلسه ۵۹۶ در تاریخ ۱۳۸۵/۱۰/۰۵، شورای عالی انقلاب فرهنگی و مصوب نظام جامع پژوهش حوزه علمیه خراسان، بند ۱۲ از بخش فرهنگ‌سازی پژوهش.

۴. این آیین‌نامه در جلسه دوازدهم کمیسیون تخصصی پژوهش شورای عالی در تاریخ ۱۳۹۵/۰۸/۰۶ بررسی و تأیید شد.

فصل اول

تعاریف و کلیات

ماده ۱. تعاریف

انواع کرسی‌ها: کرسی‌ها به لحاظ کارکرد، به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. کرسی‌هایی که هدف آنها تولید علم و اندیشه‌های نو بوده به دو صورت زیر برگزار می‌شود:

الف: نظریه پردازی

ارایه‌ی نظریه‌ی علمی جدید که محصول مطالعه و پژوهش روشمند و برخوردار از سطح علمی لازم بوده، دارای مبانی منطقی، فرضیه و دلایل کافی و ساختار علمی مناسب و کاربردی باشد.

ب: نقد

استقراء مستدل، متقن و مستند مجموعه‌ی محاسن و معایب یک مکتب، نظریه، و نظر یا اثر علمی، در مسیر ابطال یا تکمیل آن نظریه، با رعایت ادبیات رشته‌ی علمی مربوط و منطق و اخلاق نقد، که از چارچوب نظری و ساختار علمی روشن برخوردار باشد.

۲. کرسی هایی که هدف اصلی آنها، تضارب افکار و عقلانی نمودن محیط و تبیین تدریجی حق بوده و به عنوان مقدمه و زمینه سازی برای تولید علم می باشد که به دو روش زیر برگزار می شود:

الف: مناظره

به هر گونه مباحثه رودررو، روشمند و منطقی میان دو صاحب نظر، که به گونه ای نقادانه دیدگاه ها و نظریات یکدیگر را درباره ی موضوعی خاص به چالش می کشند تا دیدگاه برتر، محرز گردد، گفته می شود.

ب: آزاداندیشی

نشستی است که در آن اساتید و فضایی حوزوی به صورت آزاد، نظام مند، مؤدبانه، محترمانه، عقلانی و منطقی در باب موضوعات معین، و در حضور طلاب به اظهار نظر و تبادل آراء و گفتگو همراه با استدلال یا ارایه مستندات می پردازند.

ماده ۲. اهداف

۱. ایجاد فرصت رسمی، قانونی و شایسته برای بیان نظریات و نقدهای جدید در فضاها ی علمی و تخصصی حوزه؛
۲. ایجاد شور و نشاط علمی، تقویت و نهادینه سازی سنت حسنه گفتگوی آزاد دو یا چندجانبه در فضای حوزه؛
۳. تقویت سازوکار و فرایند فرهنگ تولید اندیشه؛
۴. ایجاد فرصت قانونی و عادلانه برای طرح آزادانه آراء، دیدگاه ها و سؤال ها پیرامون موضوع های سیاسی،

اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه و آگاهی از نظرات مختلف در محیط حوزه؛

۵. تقویت روحیه حقیقت‌جویی، آزادی و قانون‌گرایی و توسعه فضای استدلالی، خوداتکایی فکری و تفکر خلاق و رشد فرهنگ نقدپذیری بین اساتید، طلاب و فضایی محترم حوزه؛

۶. تضارب آراء و حاکم شدن فضای عقلانی و علمی با رعایت اخلاق و منطق گفت‌وگو؛

۷. تشویق طلاب به مطالعه و تفکر بیشتر در راستای بصیرت‌افزایی و نخبه‌پروری فرهنگی، سیاسی و علمی؛

۸. رفع ابهامات و شبهات گوناگون اعتقادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی با ارایه شفاف شبهه یا ابهام و دریافت پاسخ علمی و منطقی؛

۹. کمک به شفاف‌سازی ظرفیت‌ها و ایجاد امکان شناسایی استعدادهای علمی ناشناخته و نوآوری‌ها و نظریه‌های جدید در حوزه‌های مختلف علوم انسانی و اسلامی.

فصل دوم

ساختار و وظایف

ماده ۳. ترکیب و وظایف هیأت مرکزی

الف: ترکیب

۱. مدیر حوزه علمیه خراسان یا نماینده تام‌الاختیار ایشان؛ (رئیس هیئت)
 ۲. معاون پژوهش حوزه علمیه خراسان؛ (دبیر هیئت)
 ۳. مسئول دبیرخانه شورای عالی حوزه علمیه خراسان یا نماینده تام‌الاختیار ایشان؛
 ۴. معاون آموزش حوزه علمیه خراسان؛
 ۵. معاون فرهنگی اجتماعی حوزه علمیه خراسان؛
 ۶. مدیر مرکز نخبگان و استعدادهای برتر حوزه علمیه خراسان؛
 ۷. دو نفر از اساتید و صاحب‌نظران حوزوی به پیشنهاد دبیر و تأیید رئیس هیئت.
- تبصره ۱. اعضای حقیقی هیأت مرکزی برای مدت ۲ سال با حکم مدیر حوزه منصوب می‌شوند و انتصاب مجدد آنها، بلامانع است.

تبصره ۲. جلسات هیأت مرکزی با حضور حداقل نصف به‌علاوه یک اعضا، رسمی می‌باشد.

ب: وظایف

۱. سیاست‌گذاری کلان برگزاری کرسی‌ها در حوزه علمیه خراسان؛
۲. تدوین و تصویب برنامه آموزشی کرسی‌ها؛
۳. اتخاذ راهبردها و راهکارهای رفع موانع و تسهیل برگزاری کرسی‌ها؛
۴. بررسی و تصویب بخش‌نامه‌ها، ضوابط و دستورالعمل‌های مرتبط؛
۵. تصویب موضوعات کرسی‌ها و تأیید متقاضیان برگزاری کرسی‌ها؛
۶. حمایت و تشویق کرسی‌های برتر؛
۷. معرفی اعضای کمیته انتخاب داوران (یا انتخاب داوران به‌صورت مستقیم)؛
۸. حمایت معنوی از نظریه‌پردازان، منتقدان و مناظره‌کنندگان.

ماده ۴. دبیرخانه هیأت مرکزی

به‌منظور ساماندهی فعالیت‌ها و پیشبرد امور هیأت مرکزی، اعم از تماس و مکاتبه با اشخاص حقیقی و حقوقی، نهادهای ذی‌ربط و حفظ و نگهداری اسناد و مدارک، دبیرخانه هیأت مرکزی کرسی‌ها با شرح وظایف ذیل در معاونت پژوهش تشکیل می‌شود:

۱. اعلام دستور کار و دعوت از اعضا برای شرکت در جلسات هیأت؛

۲. طبقه‌بندی پرونده‌ها، ثبت، نگهداری اسناد، مکاتبات و تشکیل نظام بایگانی؛
۳. دریافت درخواست کتبی افراد متقاضی برابر چارچوب پیش‌بینی شده در این آیین‌نامه و طرح آنها در جلسات رسمی هیأت؛
۴. ابلاغ تصمیم هیأت به‌صورت مکتوب در مهلت قانونی تعیین شده به متقاضی؛
۵. تنظیم صورت‌جلسات و انجام مکاتبات ضروری؛
۶. تدوین گزارش عملکرد و جلسه‌های هیأت؛
۷. اطلاع‌رسانی به‌موقع در خصوص ضوابط، مقررات و بخش‌نامه‌های موجود مرتبط با فعالیت هیأت و تغییرات احتمالی آن در آینده؛
۸. انجام سایر امور محوله.

ماده ۵. ضوابط عمومی کرسی‌ها

- الف:** برگزاری کرسی‌ها باید وحدت، همدلی و صمیمیت را بین کلیه اقشار، ادیان و مذاهب و اقوام تقویت نماید؛
- ب:** برگزاری کرسی‌ها باید به تحکیم وحدت و تمامیت ارضی و تقویت هویت و وحدت ملی منجر شود؛

۱۷

- ج:** فرایند برگزاری کرسی‌ها باید به ایجاد و نهادینگی سبکی نو از تعامل گفتمانی اسلامی - ایرانی در محیط‌های حوزوی بینجامد. بارزترین ویژگی‌های تعامل گفتمانی عبارتند از:

۱. برجسته‌سازی مبانی، آداب و اصول اخلاق اسلامی و سنت‌های حسنه فرهنگی، اجتماعی و تربیتی در بیان نظرات، ذکر نام اشخاص؛

۲. دانشمندان، مشاهیر و نخبگان و اجتناب از توهین و افترا به اشخاص؛

۳. نمایاندن دانایی محوری، مستندگویی، مسالمت‌جویی و محترم‌انگاری آراء اشخاص در اثناء گفتگوها؛

۴. به نمایش گذاشتن مدارا، عدالت و تساوی گفتاری و انصاف‌مداری و عدالت‌محوری در جریان گفتگوها و داوری میان حامی و منتقد؛

۵. آشکارسازی و وفاداری به اصول موضوعه مورد قبول جامعه اسلامی در حوزه سیاست و حکومت؛

۶. نشان دادن تمرکز محوری موضوعی و الزام به چارچوب موضوع مورد بحث در جریان گفتگو.

تبصره ۱. دبیر هیأت مرکزی بایستی یک جلسه هماهنگی را با حضور کلیه موافقین و منتقدین موضوع به‌همراه مجری و داور قبل از جلسه کرسی برگزار نموده و نسبت به انجام موارد زیر اقدام نماید:

✓ ابلاغ آیین‌نامه جلسه به گروه موافق و منتقد؛

✓ تصمیم‌گیری در مورد مدت زمان جلسه، نحوه تقسیم وقت، شروع‌کننده بحث و دیگر اجزای جلسه.

تبصره ۲. بیان دیدگاه و اعتقاد افراد در چارچوب ضوابط ذکر شده و موضوع مورد بحث، موجب امنیت حقوقی وی خواهد بود.

تبصره ۳. هر کدام از کرسی‌های ذکر شده دارای دستورالعمل و فرایند خاصی می‌باشد که توسط دبیر هیئت تنظیم می‌گردد.

ماده ۶. شرایط و وظایف مجری

الف: شرایط

۱. دارا بودن حسن شهرت؛
۲. توانایی لازم در اداره جلسه.

ب: وظایف

۱. اعلام موضوع، ضوابط برگزاری و الزامات ارایه دیدگاه در کرسی؛
۲. معرفی مختصر طرفین؛
۳. اعلام زمان باقیمانده یا اتمام زمان برای صحبت هر فرد؛
۴. دقت در اختصاص وقت برابر به طرفهای گفتگو.

ماده ۷. شرایط و وظایف داور

الف: شرایط

۱. نسبت به موضوع احاطه و تخصص داشته باشد؛
۲. دارای حسن شهرت بوده و مورد وثوق و اعتماد حوزویان باشد.

ب: وظایف

۱. تذکر به طرفین شرکت کننده‌ای که خارج از موضوع صحبت نمایند؛
 ۲. کمک به پیشبرد مباحث؛
 ۳. جمع‌بندی نظرات اعلام شده؛
 ۴. نظارت بر رعایت مفاد این آیین‌نامه در جلسه کرسی.
- تبصره: تعداد داوران از ۱ تا ۳ نفر به صلاحدید کمیته انتخاب داوران می‌باشد.

ماده ۸. سایر موارد

۱. هزینه‌های برگزاری کرسی‌ها بر عهده معاونت پژوهش می‌باشد و بایستی همه ساله اعتبار مشخصی برای برگزاری مطلوب کرسی‌ها در بودجه سالانه در معاونت پژوهش منظور گردد؛

۲. هیأت مرکزی از کرسی‌های برتر و نمونه و افراد فعال در برگزاری آنها به‌نحو شایسته‌ای تقدیر نماید.

این آیین‌نامه، در ۸ ماده و ۶ تبصره، در جلسه
چهل و هشتم شورای عالی حوزه علمیه
خراسان در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۲۲ به تصویب رسید.

حرم مطهر، بلوار شهید شوشتری
انتهای شهید شوشتری ۷
ساختمان شورای عالی حوزه علمیه خراسان
طبقه سوم، دبیرخانه شورای عالی

تلفن: ۰۵۱-۳۲۰۰۸۴۹۷ دورنگار: ۰۵۱-۳۲۰۰۸۲۲۳
کدپستی: ۹۱۵۴۶۵۶۳۸۶ www.shorakh.com

